

Convergenties en divergenties met Antoon Roosens

Een nabeschouwing bij vele dialogen

► Louis Van Geyt

Eén van de kritische standpunten van Antoon Roosens luidde dat er bij Vlaams links weinig economische expertise, weinig economische analyse aanwezig was en is. Maar wat was die Vlaamse linkzijdige waar hij op doelde? Vermoedelijk had Antoon Roosens het over de progressieve stromingen binnen de eigenlijke Vlaamse Beweging, en niet over de Vlaamse vleugel van de klassieke arbeiders- en democratische beweging. Voor mij was een linkzijdige uitbreider en complexer dan Antoon Roosens aldus bedoelde. De grootste factor binnen de Vlaamse progressiviteit is en blijft tot hertoe de sociaal-democratie, en hiermee bedoel ik zowel de SPA als de meerderheidsstromingen binnen het ABVV én het ACV.

Natuurlijk gaat het hier wel over reformistische stromingen. Met reformisme bedoel ik dat men er genoeg mee neemt om bepaalde zaken te wijzigen binnen het systeem, binnen het kader en binnen de wetten van dat systeem. Wat er trouwens toe heeft geleid dat er vandaag maar weinig inhoudelijk verschil te bespeuren valt tussen de officiële standpunten van de klassieke sociaal-democratie en deze van de ACW-structuren. Bij de klassieke sociaal-democratie is de marxistische analyse altijd zwak geweest. Ik durf zelfs zeggen dat die bij de hedendaagse vertegenwoordigers van diezelfde klassieke sociaal-democratie totaal ontbreekt.

Toch neemt dat alles niet weg dat de basis van (een deel van) het middenkader van juist die beweging(en) in Vlaanderen de voornaamste component uitmaakte van het progressieve 'potentieel'.

De verdienste van Antoon Roosens is wel dat hij gepoogd heeft het Vlaams nationalisme, maar ook andere nationaliteitenbewegingen in Europa en in de wereld te wapenen met een kritische analyse van het hedendaagse kapitalisme. Wat hij heeft gezegd en geschreven over het wereldkapitalisme, over vele situaties in de Derde Wereld, over de noodzakelijke solidariteit met een aantal bewegingen en landen aldaar – zoals bijvoorbeeld Cuba – komt grotendeels tegemoet aan m'n eigen zienswijzen terzake. Maar bij de beoordeling van de Vlaamse Beweging en ruimer van de nationale (tot nationalistische) bewegingen in Europa in 't algemeen zijn er heel wat verschillen tussen zijn analyse en de mijne. In het verleden hebben we hierover trouwens vaak gedebatteerd, weze het steeds op zeer hoffelijke manier, met uitgesproken wederzijds respect.

Maar laat me toe even Marx te citeren. Die heeft over de verhouding progressiviteit en, specifiek, antikapitalisme versus de nationale bewegingen een manier van denken geponeerd die m.i. nog steeds zinvol is. Vrij parafraserend vat ik Marx' bedenking als volgt samen: "Ik ben voor de Poolse nationale beweging omdat ze gericht is tegen de Tsaristische dictatuur, ik ben minder voor het Tsjechische autonomisme, omdat dit aldaar de arbeidersbeweging dreigt te verzwakken" (nvdr: Marx bedoelde de arbeidersbeweging binnen de Oostenrijkse-Hongaarse monarchie). Dit is uiteraard een zeer pragmatische benadering, wat misschien zal verwonderen bij iemand als Marx. Maar het klopt wel dat nationale tot nationalistische bewegingen progressief,

maar net zo goed conservatief en reactionair kunnen zijn of worden. Het nationalisme van de nazi's was van dit laatste wel een extreem voorbeeld.

Ik beschouw zelfbeschikking "op zich" als een fundamenteel recht. De vraag is wel of het opportuun is dat progressieven in dit of dat geval dit recht concreet opeisen, en zo ja, tot op welke hoogte.

Nationalisme kan immers meer dan eens in de kaart spelen van de rechterzijde, en dat trouwens niet alleen in Vlaanderen of elders in Europa. Zo zijn er in India bewegingen die geen ander doel hebben dan de Indische staat op te splitsen. Volgens mij spelen die zo in de kaart, bijvoorbeeld, van het reactionaire Pakistan. Anderzijds heb je de nationale strijd van het Vietnamese volk, geleid door de communistische partij, die wel degelijk emancipatorisch was. Elk geval dient bekeken op zijn eigen verdiensten en nadelen. Dit geldt evenzeer, zo meen ik, voor de Vlaamse Beweging.

Op Belgisch niveau acht ik het onontkoombaar en wenselijk dat de twee gemeenschappen zouden beschikken over een ruime mate van autonomie. Maar volgens mij heeft ook de Belgische staat vanuit progressief oogpunt zijn positieve kanten, waarvan het jammer zou zijn ze zomaar op te offeren aan eisen van Vlaamse of Waalse onafhankelijkheid. En dan laat ik het geval Brussel hier nog even buiten beschouwing.

Ik ben momenteel bijvoorbeeld erg blij dat de twee grote vakbonden, na het vertrek van Mia De Vits, duidelijk stelling genomen hebben tegen de nieuwbakken 'Vlaamse' eis van Frank Vandenbroucke om te komen tot een federalisering van de werklozensteun en/of -politiek. M.i. kan zulke eis alleen maar leiden tot de verzwakking van de sociale solidariteit, en tot een versterking van de druk op de werkende bevolking om meer in te leveren.

Hoef ik te onderstrepen dat de EU een sociale dumpingpolitiek voert, en dat die strekking enkel is versterkt na de uitbreiding tot 25 lidstaten? Men probeert de sociale verworvenheden naar beneden te drukken door te speculeren op de nationale verschillen.

De vakbonden verwerpen dan ook terecht de nieuwe 'Vlaamse' denkpijpe van Vandenbroucke, die nochtans vroeger eerder unitair dacht en op-

trad. Die verwerping is vanzelfsprekender bij het ACV, gezien de momentele opstelling van de politieke krachten, dan bij het ABVV. Ik vermoed zelfs dat het ABVV, ten tijde van Mia De Vits, zich nooit zo kritisch zou hebben uitgesproken t.o.v. Vandenbroucke.

Immers, zowel bij De Vits als bij Vandenbroucke is de hoofdbekommernis om de concurrentiekracht van de bedrijven te verhogen door het drukken van de sociale kosten. Vandenbroucke heeft dit proberen te verwezenlijken, eerst als federaal minister van Sociale Zaken en later als federaal minister van Arbeid en Tewerkstelling. Hij is hierdoor in aanvaring gekomen, niet alleen met de PS en de FGVB, maar ook met meerdere Vlaamse vakbondsstromingen.

Nadat hij had vastgesteld dat zijn strategie op federaal niveau op hevige weerstand botste, heeft Vandenbroucke geopteerd voor een groot Vlaams departement van Arbeid, uiteraard onder zijn leiding. Hij hoopt aldus, langs Vlaanderen om, te bereiken wat hem op federaal vlak niet lukte: de voorwaarden voor de werklozensteun verstrengen; de druk op de werklozen verhogen om banen te aanvaarden, ook al stemmen die geenszins overeen met de vaardigheden en de kennis van de werkloze; kortom, het aantal mensen drastisch verminderen die recht hebben op werklozensteun. Aan dit soort 'Vlaamse' aanpak heb ik alleen maar lak.

Men moet er zich dan ook voor hoeden, bij een democratisch streven naar meer autonomie voor de gemeenschappen en de gewesten, daarin 'te absoluut' te zijn. Ik herinner me bij voorbeeld een samenkomst van het Masereelfonds n.a.v. kritiek op de volgens een deel van de aanhang al te welwillende houding van toenmalig voorzitter Ludo Abicht t.o.v. het rechtse nationalisme.

Van zijn kant stelde Antoon Roosens op een bepaald ogenblik dat het Blok in zekere zin een objectieve bondgenoot kon zijn. Zulke zienswijze klopt in mijn ogen van geen kanten.

Uiteraard werd het Vlaamse volk, de Vlaamse natie in de loop van de geschiedenis gediscrimineerd binnen het Belgische staatsverband. Maar ondertussen is er wel een en ander veranderd. Binnen de Belgische staat heeft Vlaanderen vandaag het overwicht: kijk alleen maar naar de toekenning van het ambt van Eerste minister.

Allicht resten er nog wel enkele gerechtvaardigde Vlaamse grieven, maar dat neemt niet weg dat

Vlaanderen met heel België deel uitmaakt van de hegemonische bovenlaag binnen het wereldkapitalisme. Het "Vlaams" kapitaal verwijst graag naar internationale tendensen om de arbeidstijd te verlengen zonder bijkomende verloning (denk bij voorbeeld aan Siemens in Duitsland). Het is in meerderheid niet afkerig van het doorbreken van het cordon sanitaire, van het aangaan van coalities met het Blok. Dit gaat regelrecht in tegen de rechtmatige, progressieve verzuchtingen van een overwegend deel van het Vlaamse volk, zoals die voornamelijk tot uiting worden gebracht door de ("oude en nieuwe") sociale bewegingen. Die sociale bewegingen zijn vandaag trouwens afgetekend de meest progressieve actoren in de samenleving. Ik denk hierbij bij voorbeeld aan ATTAC, aan de brede derdewereld-beweging, aan de antiracistische beweging en niet in de laatste plaats aan de combatieve stromingen binnen de vakbonden. Ook op politiek vlak hebben die bewegingen, zij het in afgezwakte vorm, bondgenoten bij de SPA, bij de linkervleugel van CD&V, bij Groen!. Klein-links, voorzover dat bij voorbeeld kost wat kost wenst de electorale Don Quichote te blijven spelen, voeg ik daar bewust niet aan toe. Bij dat soort klein-links horen noch de KP, noch voortaan de SAP. Deze formaties hebben ervoor geopteerd om druk uit te oefenen op de meer progressieve krachten binnen de grote partijen, en aldus bij die partijen als geheel meer gehoor te verkrijgen voor de eisen van de progressieve sociale bewegingen.

Daartegenover staat de Vlaamse rechterzijde met vandaag drie grote, gelukkig ver van gelijkgezinde componenten: de VLD, aanzienlijke delen van de CD&V en natuurlijk extreemrechts. Er gaan stemmen op opdat deze drie rechtstreeks zouden samenwerken, om aldus de progressieve krachten in de hoek te drukken. Ook in economische middens, bij het VEV, in kringen rond de Kredietbank, e.a. hoort men zo'n discours. Hiermee zou (in negatieve zin) worden afgestapt van de traditie van de centrum- of centrumlinkse coalities, waarin ('gematigd') rechts wel de voornaamste touwtjes in handen hield, maar socialisten en/of ACW-ers veelal toch, onder druk van de syndicale en sociale bewegingen, hun 'gematigd-rechtse' partners tot min of meer belangrijke toegevingen konden overhalen. Sinds de late jaren '70 is de neoliberale tegen-druk echter crescendo gegaan, eerst voornamelijk vanuit de 'eigen' Belgische en Vlaamse patro-

nale en financiële kringen, later steeds meer vanuit het centrumrechtse beleid van de Europese Unie en in het teken van de neoliberale globalisering.

Toch blijft het nog steeds mogelijk voor de progressieve krachten om punten te scoren tot en met op beleidsvlak, 'desnoods' door beroep te doen op 'alternatieve' politieke meerderheden, langs welke om een deel van de centrumrechtse leden van de regerende coalitie(s) worden "verwisseld" tegen voor progressieve voorstellen toegankelijke leden van de oppositie.

De recente goedkeuring van de Tobintaks is hier een mooi voorbeeld van. Die kwam er na de jarenlange werking aan de basis van een aantal NGO's en vakbondsexponenten, en in overleg met een aanvankelijk beperkt aantal progressieve parlementsleden. Uiteraard is hier ook nog de eindmeet niet bereikt. Zo kan de wet enkel van toepassing worden indien voldoende landen van de Eurozone op hun beurt de Tobintaks stemmen. Maar België geeft hier een belangrijk signaal, en ik wil even onderstrepen dat de druk om de Tobintaks goed te keuren, voornamelijk uit Vlaanderen kwam.

Vlaanderen nam ook het voortouw bij de verdediging van de havenarbeiders tegen een Europese richtlijn die de rechten van deze beroepsgroep totaal ondermijnde. De havenarbeiders hebben op voorbeeldige manier een eigen strijd gevoerd, maar ook zinvolle bondgenootschappen gesloten met verscheidene politici. Ik denk hier in de eerste plaats aan SPA-ster Kathleen Van Brempt, maar zelfs een liberaal als Dirk Sterckx heeft 'geholpen' om die bewuste Europese richtlijn te laten wegstemmen. Vlaanderen kan dus wel degelijk 'tot progressieve keuzes bewogen worden'.

Toch vergiste Antoon Roosens zich als hij meende Vlaanderen te kunnen vergelijken met die ontwikkelingslanden die blijven gebukt gaan 'onder een neo-imperialistisch juk'. België is zelf een weliswaar klein, maar toch wel degelijk ('neo-')imperialistisch land, dat heel wat voordeel haalt uit zijn (zeer) ongelijke relatie met de zogenaamde ontwikkelingslanden.

Vandaag hebben we te maken met een overwegende mondiale strekking die enerzijds de vooral na W.O.II in het Westen behaalde sociale verworvenheden maximaal wil terugschroeven en anderzijds de (vóór alles economische) hegemonie van datzelfde Westen op wereldvlak nog wil vergroten.

Het weerwerk hiertegen zal niet bevorderd worden door de Waalse en Vlaamse progressieve krachten elk voor zich te laten opkomen. Integendeel, deze krachten moeten zich federeren. Geconfronteerd als we zijn met het fenomeen van de neoliberale mondialisering is het geen goede zaak om zich terug te plooiën op de eigen gemeenschap. Er moet integendeel gestreefd worden naar brede samenwerking-in-verscheidenheid tegen het hedendaagse, agressieve wereldkapitalisme. Ik denk dat dit ook het kernpunt uitmaakt van het verschil tussen de opvattingen van Antoon Roosens en van mezelf.

Toch neemt wat voorafgaat de waardering niet weg die ik had en heb voor meerdere zienswijzen en optredens van Antoon Roosens, ook wat betreft de Vlaamse problematiek. Ik denk ondermeer aan de belangrijke rol die hij in de vroege jaren '60 speelde bij de Vlaamse marsen (voor meer autonomie) die hij wist "binnen een democratische bedding" te laten verlopen. Hij waakte er namelijk met succes over dat deze marsen niet in het vaarwater uitmondten van de rechtervleugel van het Vlaams nationalisme, van als het ware de voorbode van het huidige extreemrechts. Hij kwam toen integendeel op voor een democratisch federalisme.

Antoon Roosens heeft zijn hele actieve leven lang gepoogd zijn streven naar meer autonomie voor Vlaanderen te combineren met een ijveren voor de versterking van de progressieve krachten binnen datzelfde Vlaanderen. M.i. deed hij dat wel niet steeds op de meest consequente wijze.

Let wel: dit laatste slaat minder op de in mijn ogen niet voldoende kordate wijze, tijdens de laatste jaren, waarop hij zich distantieerde van Vlaams extreemrechts. Het betreft voornamelijk zijn haast uitsluitende fixatie, wat betreft de greep van het grootkapitalisme "op en in Vlaanderen", van de geheel-Belgische en boven-Belgische componenten daarvan. Zulks, dan wanneer de "eigen Vlaamse" component er een essentiële, a.h.w. organische schakel van vormt. Voor mij zijn enkele van de voornaamste dragers van deze laatste dimensie vandaag bij voorbeeld de familie Declercq (Beaulieu), de inspirators en bescherm-

heren van Lernout en Hauspie, de top van de groep Kredietbank-Almanij, ... zonder daarbij een "met Vlaamse achtergrond" opererende Forreest te vergeten. Zij allen zitten stevig geïntegreerd in het hedendaagse "transnationaal" financieelkapitalisme, weze het dat ze van hieruit in Vlaanderen en naar Vlaanderen toe opereren, mits geëigende inachtneming van een bepaalde "Vlaamse specificiteit".

De Vlaamse kwestie, zo meen ik, mag nooit 'alleen maar op zichzelf' bekeken worden. Zij staat immers bestendig in relatie met andere problemen en uitdagingen.

De Vlaamse kwestie, zo meen ik, mag nooit 'alleen maar op zichzelf' bekeken worden. Zij staat immers bestendig in relatie met andere problemen en uitdagingen. Zo vond en vind ik dat de aanpak van de Vlaamse vredesbeweging heel wat lof verdient, dat zij een reden vormt om als Vlaming fier te zijn. Daartegenover staat dan weer de recente verkiezingsuitslag. En dan niet enkel omdat extreemrechts

erin slaagde zoveel stemmen te halen – een negatieve reactie in de vorm van een terugplooiing op de eigen "stam", van het vele wat er verkeerd loopt binnen het beleid – maar ook omdat, als gevolg van die uitslag, de enig haalbare wijze om het Blok buiten de meerderheid te houden, erin heeft bestaan om verder coalities te sluiten met de VLD. Immers, een Vlaamse (en Vlaams-Brusselse) democratische meerderheid zonder de liberalen zou wellicht te fragiel geweest zijn.

Nogmaals, Antoon Roosens had wel gelijk om te stellen dat de Vlaamse Beweging vaak eerder heeft gereageerd vanuit een ethische reflex, dan vanuit een economisch-sociale analyse. Ook Lodewijk De Raet, nochtans eerder thuis te brengen in de 'progressief-liberale' hoek, oordeelde ooit dat de Vlaamse Beweging meer aandacht moest besteden aan de economische en sociale dimensie. Trouwens, elke grote stap naar de Vlaamse emancipatie was het resultaat van een objectief samengaan tussen de arbeidersbeweging (de linkerzijde) en de democratische, vredesgezinde stromingen binnen de Vlaamse Beweging. Na de Eerste Wereldoorlog was er de Frontpartij, naast de socialisten met Kamiel Huysmans en de Vlaamsgezinde, toen uitgesproken democratische vleugel van de Katholieke partij. Dat

zorgde tijdens de jaren '20 en de vroege jaren '30 voor een voor Vlaanderen positieve ontwikkeling op diverse terreinen (juridisch, sociaal, administratief, qua onderwijs). Wat op zijn beurt leidde tot de gelijkberechtiging van de twee talen, elk in één groot landsdeel, met weliswaar een weinig werkzaam compromis voor Brussel. Tijdens de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog daarentegen was er geen sprake meer van een alliantie tussen de brede linkerzijde en de Vlaamse Beweging, integendeel. De weerstand tijdens de bezetting mondde uit in een comeback van het unitarisme, alles wat enigszins concreet te maken had met federalisme werd afgewezen – op het amper meer dan retorische Congres Wallon na. Ook in de Kommunistische Partij was er een opstoot van unitarisme, en dit tot het begin van de jaren zestig toen er weer aangeknoopt werd bij de federalistische traditie die de KPB vanaf haar ontstaan tot aan de Tweede Wereldoorlog steeds had gekenmerkt. Van toen (begin van de jaren '60) af konden initiatieven, opgezet of meegedragen door Antoon Roosens, rekenen op de sympathie van de communisten en andere linkse stromingen.

Wie een rationele analyse wil maken van de Vlaams-Waalse kwestie, moet zowel oog hebben voor de verschillen als voor de gemeenschappelijke bekommernissen en behoeften. Het Belgisch kapitaal is vandaag steeds meer verstrengd met het multinationaal kapitaal en dat zowel in Vlaanderen als in Wallonië. De groepen die investeren of desinvesteren, zoeken steeds de gunstigste omgeving om hun plannen aan de arbeidersbeweging en civiele maatschappij op te dringen. Ford zit niet in Genk omwille van Vlaanderen, en blijft er evenmin omwille van Vlaanderen.

De structuur van het kapitaal is meer dan ooit overwegend transnationaal, het weerwerk ertegen moet, zeker nu, gevoerd worden in geheel Belgisch of internationaal verband.

Ook de publieke opinie denkt trouwens nog grotendeels Belgisch, hoewel er hier evolutie is. En zelfs als Vlaanderen en Wallonië op een bepaald ogenblik uit elkaar zouden gaan, zou er een oplossing moeten gevonden worden voor Brussel. Geen van de twee hoofdparters zou de opslorping van Brussel door de andere gedogen. Vlaanderen zal niet toestaan dat Brussel zich aansluit bij Wallonië, en een afgetekende meerderheid van de Brusselaars, daarin bijgetreden door "heel Wallonië", denkt er niet aan om onder een

of ander "bijzonder statuut" te worden opgenomen in een van datzelfde Wallonië gescheiden Vlaanderen. (Daarbij komt dat, om weliswaar uiteenlopende beweegredenen, geen enkele van de toonaangevende Staten binnen de Europese Unie en binnen de Atlantische Verdragsorganisatie erop uit is om België als Staat formeel – en zelfs "vreedzaam" – te laten uiteenvallen.)

Maar niet alleen uit voorgaande "pragmatische" overwegingen pleit ik voor progressieve solidariteit in een Belgische federale context. Immers, in Wallonië bestaat er een sterke linkse traditie, en aldaar is er heel wat politiek verzet tegen het sociale afbraakbeleid dat wordt 'georchestreerd' vanuit de toonaangevende stromingen binnen de Europese Unie en in het teken van de neoliberale mondialisering. De FGTB weegt zwaar op de PS, die op haar beurt de dominante politieke kracht in Wallonië is. In Vlaanderen weegt het ACV van zijn kant op de CD&V maar in die partij is er daarentegen een sterke conservatieve vleugel. Het ACW neemt dikwijls goede stellingen in, maar legt zich al bijna even vaak uiteindelijk neer bij de 'matigende' reacties van zijn politieke vrienden (binnen de CD&V). Wat op zijn beurt meestal 'doorweegt' op de Vlaamse vleugel van het ABVV, te meer daar de SPA meestal (minstens) even 'voorzichtig' is. Ik kan daarbij enkel vaststellen dat de heersende klasse in de meeste gevallen, zowel in Wallonië als in Vlaanderen, gaat voor dezelfde verdeel- en heerspolitiek in dienst van de sociale afbraak.

Let wel: ik ben daarom nog geen fetisjist van de Belgische Staat 'an sich'; ik sluit de opdeling van die Staat in de toekomst niet uit. Op korte termijn neem ik echter waar, dat je in beide landsdelen bij voorbeeld wel voorstanders hebt van een republikeinse staatsvorm. Maar in Vlaanderen wordt de eis voor een republiek voornamelijk gedragen door extreemrechts, in Wallonië daarentegen door een wallingante strekking die bezwaarlijk als extreemrechts kan beschouwd worden. Gesprekken tussen de republikeinen in beide landsdelen leidden dan ook niet tot gemeenschappelijke conclusies: de grondwaarden van de gesprekspartners verschilden immers al te zwaar. Kortom: de republiek maakt amper kans om ooit tot stand te komen zolang de ontrefeling van de Belgische staat niet aan haar einde is gekomen.

Om al die redenen blijf ik van mening dat de progressieve krachten in Vlaanderen – inbegrepen (de erfgenamen van) de linkervleugel van de Vlaamse Beweging – er tot nader order het

grootse belang bij hebben om de solidariteit met 'links Wallonië' te blijven koesteren.

Immers, de Waalse Beweging is een kind van de (eerste en tweede) industriële revolutie en de daaruit ontstane arbeidersbeweging. Vlaanderen raakte pas veel later geïndustrialiseerd, toen de Kerk al gekozen had voor Rerum Novarum. In het katholieke Vlaanderen van die tijd heeft niet Daens, maar wel Cardijn het gehaald. Cardijn voelde zich wel een geestesgenoot van Daens, maar koos ervoor om te ijveren binnen de contouren en met respect voor de structuren van de kerk en van de staat. De katholieke kerk heeft altijd zwaar gewogen op de Vlaamse Beweging, ook op de volkse componenten ervan. De eerste christelijke vakbonden waren vooral antisocialistisch, een feit dat voor zich spreekt. Ook de globaal zwakkere socialistische arbeidersbeweging, vooral sterk in Antwerpen en Gent, ontsnapte veelal niet aan de "matigende" invloed van het idee van de "sociale verzoening" – weze het met een aantal radicale uitzonderingen (en "opflakeringen"). De gebeurtenissen van de winter 1960-'61 brachten van dit alles een duidelijke illustratie.

Het is dan ook geen wonder dat het groeiend verweer tegen de hedendaagse sociale afbraakpolitiek in Vlaanderen tot hiertoe meestal gebeurt in gespreide orde en met een opvallend tekort aan interprofessionele en politieke impact.

Om het ietwat "extreme" voorbeeld van Limburg aan te halen, verwijs ik niet alleen naar de revolutie(s) van het mijnproletariaat aldaar, nu reeds een dertigtal jaar geleden, maar ook naar de recente gebeurtenissen bij Ford-Genk. In beide gevallen werd een "matige" uitslag (uiteindelijke sluiting van KS mits betrekkelijk gevoelige "sociale compensaties"; vermindering van het aantal afdankingen plus een – deels ingevulde – patronale belofte om aankomende automodellen te Genk te laten monter) bijna uitsluitend behaald in functie van de lokale verhouding der sociale krachten.

Vandaag nochtans is het op geheel Vlaams of juist op geheel Belgisch niveau dat het patronaat – met de respectievelijke voorbeelden van o.m. Siemens en Daimler-Benz voor ogen – een zo snel mogelijke terugkeer eist van de 40-urenweek ... zonder aanpassing van het (week)loon. Zulks, onder het dreigen met delokalisering(en) op grote schaal. Zeker, de vakbonden stellen het

"recht van de investeerders" om hun werknemers zomaar te chanteren principieel in vraag. Maar het is evident dat het verweer tegen dit nakende, brutale offensief van de "werkschenners" alleen maar kans maakt om te scoren, a) indien dit verweer zich ontwikkelt in het teken van een uitgesproken heractiveren van de interprofessionele en intergewestelijke solidariteit, en b) indien zowel in Vlaanderen als in Wallonië en te Brussel proactief beroep wordt gedaan op een efficiënte steun vanwege de progressieve politieke krachten in coalitie(s) en oppositie(s). Dit, ondermeer, met het oog op een wettelijke invraagstelling, desnoods met alternatieve meerderheden, van het onbepaalde "recht op desinvesteren" (uit productiemiddelen en uit jobs) van de kapitaalbezitters.

Vandaag betreft de behoefte aan dergelijke tegenbeweging Vlaanderen niet minder dan Wallonië – en allicht dan het overwegend merendeel van de omliggende regio's. Naar mijn gevoel is dit de voornaamste inzet, voor de nabije toekomst, van de "solidariteit in diversiteit" waar de Vlaamse progressieve krachten dienen voor op te komen, in het perspectief van een heel ander – sociaal, democratisch en vredelievend – Europa dan datgene waar we vandaag mee opgescheept zitten.

*
* *

Wellicht zal het sommigen verwonderen tot choqueren dat ik me aldus geprofileerd heb uitgelaten over de hedendaagse "kernvragen voor Vlaanderen" naar aanleiding van een publicatie ter nagedachtenis van Antoon Roosens.

Zelf ben ik er integendeel van overtuigd, dat hij een dergelijk "postuum" vervolg van onze soms scherpe, maar steeds hoffelijke dialogen van welk zou op prijs gesteld hebben.

Tot daar, deze zeer gemeente, weze het kritische hommage aan iemand die ik steeds heb beschouwd als een eerlijk bepleiter van de zaak van zijn volk, en als een medemens van ongewone kwaliteit.

(Mondelinge tekst, in juli vriendelijk genoteerd door Bernard Desmet, en achteraf "zelfkritisch herbekeken" door de geïnterviewde)